

Сококонь Олена

<https://orcid.org/0000-0001-9442-6616>

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(Полтава, Україна) E-mail: elena.sogokon@gmail.com

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОРІВНЯННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Актуальність вивчення інтегративних процесів зумовлена потребою у цілісній підготовці фахівця, здатного ефективно поєднувати природничо-наукові знання з практичними навичками, методичною обґрунтованістю та аксіологічною самосвідомістю. У ході дослідження з'ясовано, що інтеграція постає не лише як методична технологія, але й як педагогічна стратегія, що забезпечує гнучкість освітніх програм, інноваційність змісту та відповідність підготовки фахівців фізичної культури вимогам ринку праці.

Автор презентує результати вивчення європейського досвіду підготовки фахівців фізичної культури та розглядає перспективи покращення фізкультурної освіти в Україні. В ході дослідження окреслені шляхи розвитку професійної компетентності фахівців фізичної культури в ЗВО України, що полягають в оновленні освітніх програм, включення сучасних дисциплін, таких як спортивний менеджмент, психологія спорту, фітнес-технології, спортивна журналістика тощо; посилення практичної підготовки, яка включає збільшення кількості годин, відведених на практичні заняття та навчально-виробничу практику; зовнішня мобільність здобувачів вищої освіти, участь у міжнародних проектах, конференціях, спортивних заходах; використання сучасних технологій, комп'ютерних програм для аналізу рухів, створення індивідуальних тренувальних програм, надання доступу кожному здобувачу вищої освіти до якісного дистанційного навчання.

Мета статті: проаналізувати підготовку фахівців фізичної культури в європейських закладах освіти та надати перспективні рекомендації щодо покращення фізкультурної освіти в Україні.

Методологія. Вивчення наукових публікацій, систематизація результатів аналізу наукової та навчально-методичної літератури, розкриття основних визначень досліджуваної проблеми, узагальнення та висновки.

Наукова новизна полягає у ґрунтовному вивченні європейського досвіду підготовки фахівців фізичної культури та обґрунтування перспектив покращення фізкультурної освіти в Україні, що полягає в оновленні освітніх програм, посиленні практичної підготовки, впровадження зовнішньої мобільності, використання сучасних технологій, застосування комп'ютерних програм для аналізу рухів, створення індивідуальних тренувальних програм, використання дистанційного та змішаного навчання.

Висновки. Проаналізувавши актуальні офіційні джерела і сучасні роботи науковців з даної тематики, можна констатувати, що необхідно застосовувати міждисциплінарний підхід навчання. Підготовка тренерів включає не тільки знання з фахових спортивних дисциплін, але й ґрунтовних знань з медико-біологічних та соціально-педагогічних дисциплін. При підготовці фахівців фізичної культури значну кількість годин необхідно відводити на вибіркові дисципліни, щоб кожен тренер мав можливість розробити власну траєкторію навчання, виходячи зі своїх інтересів і професійних цілей, що сприяють індивідуалізації навчання.

Ключові слова: фахівець фізичної культури, європейський досвід, професійна підготовка, інтеграція, порівняння, перспективи розвитку.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Євроінтеграційні тенденції в усіх сферах життя сучасного українського суспільства вимагають глибокого переосмислення сформованої системи вищої освіти в Україні. У зв'язку з цим досвід розвинених країн Європи може бути корисний для осмислення перспектив покращення якості підготовки майбутніх фахівців фізичної культури в нашій країні. У світовій освітній практиці інтегративний підхід у підготовці фахівців сфери фізичної культури і спорту розглядається як провідна методологічна орієнтація, що

забезпечує формування універсальних і спеціалізованих компетентностей шляхом об'єднання знань із природничих, соціогуманітарних та прикладних галузей.

У Європі фахівець фізичної культури розглядається як професіонал, що має здійснювати перехід фізичної культури суспільства на якісно новий рівень розвитку. Саме від здібностей і можливостей такого фахівця буде залежати ефективність і результативність процесу здоров'язбереження населення, тому професійна підготовка українського фахівця фізичної культури у контексті реалізації ідеї модернізації системи національної освіти стосовно європейських вимог є досить актуальною, потребує негайного вирішення, оскільки може виступати лімітуючим фактором упровадження інноваційних ідей у практику соціальних процесів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Визначення сучасної стратегії розвитку підготовки фахівців фізичної культури в закладах вищої освіти досліджують українські фахівці: О. Алексєєв, О. Бондаренко, Н. Борейко, Л. Волков, Е. Вільчковський, Г. Грибан, Г. Глоба, А. Жиденко, О. Квасниця, Р. Карпюк, А. Королячук, Л. Котенджи, П. Лівак, Н. Москаленко та інші [1; 2; 3; 4; 5; 7; 10; 11]. Організацією фізичного виховання та спорту в закладах країн Європи є предметом дослідження таких зарубіжних фахівців: С. Annerstedt, Ю. Войнар, L. Garcia Lopez, D. Kirk, S Tones, K. Hardman, S. Murphy, A. Routen та інші [12; 14; 16].

Мета статті: проаналізувати підготовку фахівців фізичної культури в європейських закладах освіти та надати перспективні рекомендації щодо покращення фізкультурної освіти в Україні.

Методи дослідження. Вивчення наукових публікацій, систематизація результатів аналізу наукової та навчально-методичної літератури, розкриття основних визначень досліджуваної проблеми, узагальнення та висновки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейські університети і інститути фізичної культури об'єднано в мережу вищих закладів освіти, яка визнана Європейською комісією. Реформи, що інтенсивно впроваджуються в зарубіжних країнах, мають на меті, насамперед посилення гнучкості та варіативності системи вищої освіти, сприяють розвитку різнотипних закладів освіти й різнобічних напрямів підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Методика підготовки фахівців фізичної культури у європейських закладах освіти має ряд особливостей, які відрізняють її від вітчизняної системи. Ці відмінності пов'язані з різними факторами, такими як:

1. Національні особливості спорту. У кожній країні є свої національні види спорту, які вимагають специфічної підготовки фахівців.
2. Рівень розвитку спорту. Країни з розвинутою спортивною інфраструктурою мають більш високі вимоги до кваліфікації фахівців.
3. Філософія підготовки. У різних країнах існують різні підходи до підготовки тренерів, що відображають культурні та соціальні особливості.

Розглянемо особливості підготовки майбутніх фахівців на прикладі європейських країн. У Польщі заклади вищої освіти працюють за Болонською системою, що має на меті створення європейського наукового та освітнього простору для підвищення можливостей працевлаштування, мобільності та конкурентоспроможності фахівців. До закладів вищої освіти Польщі належать університети, інститути, вищі школи та академії. Період навчання для отримання повної вищої освіти в Польщі не менше ніж 5 років та залежить від обраної спеціальності та наукового ступеня. Структура освітнього процесу в закладах вищої освіти України та Польщі має деякі відмінності. На основі аналізу робіт польських учених встановлено, що загальною метою професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури у закладах вищої освіти Польщі є підготовка фахівця нового типу, що здатен виконувати свої професійні обов'язки в мобільній, демократичній та гуманістичній педагогічній системі [9].

Характерною особливістю вищої освіти в Польщі, як і в інших країнах Європи, є те, що здобувачі освіти мають широкі можливості самостійно обирати дисципліни для вивчення, окрім переліку обов'язкових курсів. Завдяки співпраці польських закладів вищої освіти з низкою європейських вишів, студенти мають можливість проходити практику та стажування в різних країнах Європи. Практика є невід'ємною частиною навчального процесу. Зміст підготовки майбутніх фахівців фізичної культури складається з таких блоків: загальні дисципліни, базові дисципліни, група основних професійних дисциплін, група дисциплін, спрямованих на підготовку до роботи тренера, група дидактичних дисциплін у галузі фізкультурної освіти, дисципліни за вибором, бакалаврська випускна робота, професійні практики.

Німеччина має багаті історичні традиції освіти, що дозволяє їй відігравати провідну роль у світовій науці й освіті, бути одним з ініціаторів та активним учасником процесу створення європейського простору вищої освіти та мати значний досвід з питань професійної підготовки фахівців у нових соціокультурних умовах. У Німеччині прийняті стандарти, де чітко визначають компетенції, які повинні бути сформовані в результаті професійної підготовки фахівців фізичної культури. Підготовка майбутніх фахівців відбувається в декілька етапів (університетська підготовка та стажування в професійних спортивних клубах – практична підготовка). На першому етапі майбутні фахівці фізичної культури здобувають базові професійні компетенції. Під час практичної підготовки майбутній фахівець повинен навчитися

застосовувати теоретичні знання в професійній діяльності. Головне завдання практичної професійної підготовки – розвиток творчої особистості фахівця, що і є основною дидактичною метою німецької вищої школи. Головним завданням для фахівців фізичної культури Німеччини є постійний професійний розвиток, який є обов'язковим для фахівців у Німеччині, щоб отримати право кар'єрного зростання.

У Франції широко розповсюджена інтеграція теорії та практики, відбувається баланс між теорією та практикою. Французькі університети пропонують збалансовані навчальні програми, які поєднують теоретичні знання з практичними навичками. Робиться акцент на особистісному розвитку, де велика увага приділяється розвитку лідерських якостей, комунікативних навичок, здатності працювати в команді. Особлива увага приділяється міжнародній співпраці. Французькі університети активно співпрацюють з університетами інших країн, що дозволяє студентам отримувати міжнародний досвід [8].

Підготовка тренерських кадрів у Великобританії направлена на збереження традицій підготовки фахівців фізичної культури, що сформувалися протягом багатьох років, проте активно застосовуються інновації, які полягають у впровадженні нових технологій та методів навчання. У Великобританії налагоджений тісний зв'язок з професійними спортивними організаціями. Багато британських університетів мають тісні зв'язки з професійними спортивними клубами, що дозволяє студентам отримати практичний досвід роботи з висококваліфікованими спортсменами [3].

Таблиця 1

**Теоретичні аспекти інтегративних процесів
у підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту**

Компонент / Аспект	Зміст / Приклади реалізації
Сутність інтегративного підходу	Поєднання природничо-наукового і професійно-практичного компонентів освіти; міждисциплінарність; транспредметність; цілісність; ціннісна орієнтація.
Форми реалізації	– Інтегровані модулі – Міждисциплінарні курси – Інтегровані заняття – Проектне і проблемно-орієнтоване навчання
Моделі реалізації	– Модульно-інтегративна – Комплексна – Технологічна – Практикоорієнтована – Освітньо-дослідницька
Напрями впровадження в ЗВО	– Структурування змісту освіти за інтегрованими темами – Командне викладання – Наставництво – Дуальна практика
Інструменти інтеграції	– Кейс-методи – Електронні курси – Дидактичні тренажери – Міждисциплінарні практикуми – Цифрові освітні середовища
Умови ефективної реалізації	– Підготовка викладачів – Методична підтримка – Інституційна політика – Освітній дизайн
Польща	Міждисциплінарні програми для вчителів фізкультури; акцент на валеологічній компетентності.
Німеччина	Дуальна освіта; навчання в реальному освітньо-спортивному середовищі; предметний блок 'Sportwissenschaft'.
Швеція	Освіта через діяльність; соціальна інтеграція; педагогічні проекти з опорою на громади.
Франція	Поєднання природничих знань із бойовими мистецтвами; етичний компонент здоров'язбереження.
Великобританія	Впровадження нових технологій та методів навчання; інтеграція тренерської освіти, біомеханіки, спортивної психології; проектно-дослідницький підхід.

Проаналізувавши європейські ЗВО, що готують фахівців фізичної культури ми дійшли висновку, що основна увага акцентується на міждисциплінарному підході. У європейських ЗВО постійно

впроваджуються сучасні технології навчання. Широко застосовуються комп'ютерні програми для аналізу рухів, створення індивідуальних тренувальних програм, доступ кожного студента до дистанційного та змішаного навчання. Головним пріоритетом підготовки тренерів є постійна освіта протягом життя. Тренери зобов'язані постійно підвищувати свою кваліфікацію, відвідувати курси, семінари, конференції. Студенти європейських закладів освіти активно залучаються до тренерської роботи в шкільних та університетських командах, а також у спортивних клубах. Підготовка тренерів часто відбувається за вузькими спеціалізаціями (баскетбол, волейбол, футбол, плавання тощо), що дозволяє глибше вивчати особливості кожного виду спорту. Тренерська діяльність тісно пов'язана з науковими дослідженнями, значна кількість студентів старших курсів проводять власні дослідження в галузі спортивної науки.

Окреслимо шляхи розвитку професійної компетентності фахівців фізичної культури в ЗВО України. Закладам вищої освіти необхідно співпрацювати з професійними спортивними клубами, створювати партнерські програми, що дозволять здобувачам вищої освіти отримати практичний досвід роботи з висококваліфікованими спортсменами. Необхідно постійно підтримувати та стимулювати студентів до проведення наукових досліджень у галузі спортивної науки, участі у конференціях, публікаціях наукових статей. Дуже важливо підтримувати академічну мобільність, співпрацювати із закордонними університетами, обмінюватися досвідом, запрошувати іноземних фахівців для проведення лекцій, семінарів, форумів. В університетах для викладачів факультетів фізичного виховання необхідно впровадити курси підвищення кваліфікації, організувати зустрічі та майстер-класи з відомими тренерами та спортсменами.

При підготовці фахівців фізичної культури у ЗВО України рекомендуємо врахувати наступні аспекти:

1. Активізація співпраці з закордонними університетами, обмін досвідом, запрошення європейських фахівців для проведення лекцій і семінарів.
2. Модернізація освітніх програм, впровадження інноваційних дисциплін, орієнтованих на розвиток практичних навичок тренерів.
3. Створення сучасних матеріально-технічних баз, обладнання спортивних залів сучасним спортивним інвентарем, комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням.
4. Підтримка наукових досліджень, студентських проектів, створення умов для проведення наукових досліджень у галузі спортивної науки, залучення молодих вчених.
5. Розвиток системи сертифікації тренерів, впровадження європейських стандартів сертифікації, що дозволить підвищити рівень кваліфікації українських тренерів і зробити їх більш конкурентоспроможними на міжнародній арені.

При аналізі сучасних літературних джерел [1; 2; 6; 10; 12; 15], ми з'ясували, що методика підготовки тренерів у європейських закладах освіти має ряд переваг, які можуть бути використані для вдосконалення української системи вищої освіти. Завдяки впровадженню сучасних підходів і технологій можна підготувати висококваліфікованих фахівців, здатних досягати високих результатів у спорті. Розвиток тренерської компетентності – це складний і багатогранний процес, який вимагає спільних зусиль держави, вищих навчальних закладів, спортивних федерацій та самих тренерів. Завдяки міждисциплінарному підходу та впровадженню сучасних методик навчання можна підготувати нове покоління конкурентно-здатних фахівців фізичної культури, які будуть здатні забезпечити подальший розвиток українського спорту.

Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури в закладах вищої освіти України спрямована на формування системи науково обґрунтованих теоретичних знань та практичних умінь, вміння застосувати їх у практичній діяльності. Сучасна освіта має задовольняти потреби особистості реалізувати себе в житті. В основі нової моделі професійної освіти повинно бути посилення її практичної орієнтації, ролі досвіду, умінь практично реалізувати знання та вирішувати професійні завдання. Знання, методи пізнання та професійну діяльність потрібно органічно поєднати в одне ціле. Тому важливою умовою підготовки майбутніх фахівців фізичної культури є забезпечення взаємозв'язку та співвідношення між теоретичною та практичною підготовкою, неперервною інтеграцією міждисциплінарних зв'язків та наступності освітнього процесу.

Нами розроблені пропозиції щодо вдосконалення підготовки фахівців фізичної культури у ЗВО України:

1. Посилення практичної складової, що включає збільшення кількості годин, відведених на практичну підготовку тренерів.
2. Впровадження нових технологій, тобто активне використання сучасних програмного забезпечення для аналізу рухів, створення індивідуальних тренувальних програм, дистанційного навчання.
3. Розвиток наукових досліджень, створення умов для проведення наукових досліджень у галузі спортивної науки, залучення молодих вчених.
4. Активізація співпраці з європейськими університетами, обмін досвідом, запрошення іноземних фахівців для проведення лекцій і семінарів.
5. Підвищення кваліфікації викладачів, що включає організацію курсів підвищення кваліфікації для викладачів.

6. Створення мережі спортивних інтернатів для талановитих спортсменів, де вони зможуть поєднувати навчання зі спортивною підготовкою.

7. Впровадження системи сертифікації тренерів, що відповідатиме міжнародним стандартам.

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових розвідок. Отже, в Україні підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності передбачає зміну мети, оновлення структури, змісту та форм організації навчання у закладах вищої освіти. Навчання повинно забезпечувати, як професійний, так і особистісний розвиток фахівця, орієнтуючи його на формування творчої індивідуальності. Спираючись на передовий європейський і вітчизняний досвід підготовки фахівців, де провідним методологічним принципом є поєднання базового і варіативного компонентів у змісті навчання визначають умови ефективності підготовки майбутнього фахівця у вищій школі: створення можливостей для вибору освітніх програм здобувачами освіти; організацію навчання за індивідуальними програмами для особливо талановитих здобувачів освіти, залучення здобувачів освіти до розробки педагогічних проєктів спільно з викладачами закладів вищої освіти та досвідченими фахівцями фізичної культури і спорту.

Вивчення європейського досвіду, який можна втілити в Україну значно розширює набір інструментальних засобів професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту. Узагальнюючи викладений матеріал, можна дійти висновку, що ключовими параметрами для забезпечення конкурентоспроможності фахівців фізичної культури і спорту України: є високий рівень розвитку національних систем освіти, засвоєння передового досвіду, набутого у процесі співробітництва з європейськими країнами, забезпечення якості послуг на внутрішньому та зовнішньому ринках освітніх послуг, наявність якісної освітньої і дослідницької інфраструктури, розвиток стратегічного партнерства та розширення мобільності. У процесі дослідження підготовки фахівців фізичної культури і спорту було виявлено кілька ключових аспектів. Важливу роль відіграє інтеграція теоретичних знань із практичними навичками. Це передбачає участь у конференціях, тренінгах, воркшопах, проєктах та зовнішня мобільність здобувачів вищої освіти України у європейські заклади освіти.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в інтеграційних процесах різних форм реалізації визначених прикладів інновацій та пропозицій, а також у розробленій моделі підготовки фахівців фізичної культури у вітчизняних педагогічних закладах вищої освіти.

References

1. Алексеев О. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до диференціації та індивідуалізації фізичного виховання здобувачів освіти. Молодь і ринок. 2022. №3-4 (201-202). С. 138–145.
Alekseev, O. (2022). Zarubizhnyi dosvid profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do dyferentsiatsii ta indyvidualizatsii fizychnoho vykhovannia zdobuvachiv osvity [Foreign experience of professional training of future physical culture teachers for differentiation and individualization of physical education of students]. *Molod i rynok – Youth and the market*. No. 3-4(201-202). 138–145. [in Ukrainian].
2. Бондаренко О. В., & Пільова С. Г. Філософські аспекти успішної діяльності тренера. Інноваційна педагогіка, 2023. 57(1). С. 146–150.
Bondarenko, O. V., Pilova, S. G. (2023). Filosofski aspekty uspishnoi diialnosti trenera [Philosophical aspects of successful coach activity]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*. 57(1), 146–150. [in Ukrainian].
3. Борецько Н., Юшко О., & Азаренкова, Л. Гуманістична спрямованість підготовки спортивного тренера. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 3К(176), С. 123–127.
Boreyko, N., Yushko, O., & Azarenkova, L. (2024). Humanistychna spriamovanist pidhotovky sportyvnoho trenera [Humanistic orientation of sports coach training]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova – Scientific Journal of the Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University*. 3K(176), 123–127. [in Ukrainian].
4. Грибан Г., Лайчук А., Мичка І., Гарлінська А., Оксентюк Я., Опанчук Д., & Косенко Н. Формування готовності майбутніх тренерів до виховання морально-вольових якостей у юних спортсменів. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. 2023. Серія 15, (11(171)). С. 58–62.
Hryban, G., Laichuk, A., Mychka, I., Garlinska, A., Oksentiuk, Ya., Opanchuk, D., & Kosenko, N. (2023). Formuvannia hotovnosti maibutnikh treneriv do vykhovannia moralno-volovykh yakosteiu u yunykhn sportsmeniv [Formation of readiness of future coaches to educate moral and volitional qualities in young athletes]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova – Scientific Journal of the Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University*. Series 15, (11(171)), 58–62. [in Ukrainian].
7. Жиденко А., Паперник В. Професійна підготовка тренерів у галузі фізичної культури та спорту. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. 2023. 3К(162). С. 142–147.

- Zhydenko, A., & Papernyk, V. (2023). Profesiina pidhotovka treneriv u haluzi fizychnoi kultury ta sportu [Profesiina pidhotovka treneriv u haluzi fizychnoi kultury ta sportu] – Naukovyi chasopys Ukrainського derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Professional training of coaches in the field of physical culture and sports. Naukovyi chasopys Ukrainського derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova – Scientific journal of the Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University, 3K(162), 142–147 [in Ukrainian].
8. Квасниця О. М., Квасниця І. М., Флерчук В. В. Формування професійної мобільності майбутнього фахівця сфери фізичної культури і спорту під час проходження практики. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. 2022. 3 (148). С. 56–64.
Kvasnytsia, O. M., Kvasnytsia, I. M., & Flerchuk, V. V. (2022). Formuvannia profesiinoi mobilnosti maibutnoho fakhivtsia sfery fizychnoi kultury i sportu pid chas prokhozhenia praktyky [Formation of professional mobility of a future specialist in the field of physical culture and sports during internship] Naukovyi chasopys Ukrainського derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova – Scientific journal of the Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University. 3(148), 56–64 [in Ukrainian].
 9. Королянчук А. В., Мосейчук Ю. Ю. Сучасні погляди щодо організації освітнього процесу для фахівців фізичної культури та спорту. [Вісник Прикарпатського національного університету]. 2023. №40. С. 43–46 [in Ukrainian].
Korolianchuk, A. V., Moseichuk, Yu. Yu. (2023). Formuvannia profesiinoi mobilnosti maibutnoho fakhivtsia sfery fizychnoi kultury i sportu pid chas prokhozhenia praktyky [Suchasni pohliady shchodo orhanizatsii osvithnoho protsesu dlia fakhivtsiv fizychnoi kultury ta sportu] – Modern views on the organization of the educational process for physical education and sports specialists. Visnyk Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Precarpathian National University. No.40. 43–46 [in Ukrainian].
 10. Котенджи Л. В., Дека І. П., Бойченко С. В. Модернізація процесу підготовки викладачів фізичного виховання у вищих навчальних закладах України: стандарти, інноваційні моделі. Академічні візії. 2023. №17. С. 1–9.
Kotendzhi, L. V., Deka, I. P., Boychenko, S. V. (2023) Modernizatsiia protsesu pidhotovky vykladachiv fizychnoho vykhovannia u vyshchih navchalnykh zakladakh Ukrainy: standarty, innovatsiini modeli [Modernization of the process of training physical education teachers in higher educational institutions of Ukraine: standards, innovative models] Akademichni vizii – Academic Visions. No. 17. 1-9 [in Ukrainian].
 11. Москаленко Н. В., Яковенко А. А., Сидорчук Т. В. (2020). Фізичне виховання школярів у зарубіжних країнах (XX ст. – поч. XXI ст.): монографія. Дніпро. 259 с.
Moskalenko N.V., Yakovenko A.A., Sydorchuk T.V. (2020). Fizychnе vykhovannia shkolariv u zarubizhnykh krainakh (KhKh st. – poch. KhKhI st.). [Physical education of schoolchildren in foreign countries (XX century – early XXI century)]. Monograph. Dnipro, 259. [in Ukrainian].
 12. Скрипка І. М. Міжнародний досвід підготовки фахівців фізичної культури та спорту до викладання в школах (аналіз навчальних планів). Олімпійський та параолімпійський спорт. 2023. №2. С. 31–35.
Skrypka I. M. (2023) Mizhnarodnyi dosvid pidhotovky fakhivtsiv fizychnoi kultury ta sportu do vykladannia v shkolakh (analiz navchalnykh planiv) [International experience in training physical education and sports specialists for teaching in schools (analysis of curricula)] Olimpiyskyi ta paraolimpiyskyi sport – Olympic and Paralympic Sports. No. 2. 30 –35. [in Ukrainian].
 13. Тимошенко О. Особистісно зорієнтована підготовка тренерів з футболу: технологія педагогічного дизайну. Перспективи та інновації науки, 3(37). 2024. С. 1–10.
Tymoshenko, O. (2024). Osobystisno zoriientovana pidhotovka treneriv z futbolu: tekhnolohiia pedahohichnoho dyzainu [Person-oriented training of football coaches: pedagogical design technology] Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and innovations of science. 3(37). 1–10. [in Ukrainian].
 14. Griffiths, M. A., Goodyear, V. A., & Armour, K. M. (2022). Massive open online courses (MOOCs) for professional development: Meeting the needs and expectations of physical education teachers and youth sport coaches. Physical Education and Sport Pedagogy. 27(3). 276–290.
 15. Шутова, С. Є., Константиновська, Н. О., & Копил, О. М. (2023). Особливості підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Проблеми та перспективи розвитку науки та освіти України в особливих умовах євроінтеграції: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (03-04 травня 2023 р.). Вінниця, Вінницький кооперативний інститут. С. 67–69.
Shutova, S. Ye., Konstantinovska, N. O., & Kopyl, O. M. (2023). Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury i sportu. Problemy ta perspektyvy rozvytku nauky ta osvity Ukrainy v osoblyvykh umovakh yevrointehratsii [Peculiarities of training future specialists in physical culture and sports. Problems and prospects of the development of science and education of Ukraine in the special conditions of European integration]: collection of abstracts of the International Scientific and Practical Conference (May 3-4, 2023). Vynnytsia, Vynnytsia Cooperative Institute, 67–69. [in Ukrainian].
 16. Norris, L. A., Didymus, F. F., & Kaiseler, M. (2020). Understanding social networks and social support resources with sports coaches. [Psychology of Sport and Exercise]. 48, 101–105.

17. Петренко, Ю., Алексєнко, Я., Петренко, Ю., Єфременко, А. (2024). Цифрові технології як фактор вдосконалення підготовки майбутніх тренерів з єдиноборств. Освіта. Інноватика. Практика, 12(6). С. 32–39.
Petrenko, Yu., Aleksenko, Ya., Petrenko, Yu., Efremenko, A. (2024). Tsyfrovі tekhnolohii yak faktor vdoskonalennia pidhotovky maibutnikh treneriv z uedynoborstv [Digital technologies as a factor in improving the training of future martial arts coaches] Osvita. Innovatyka. Praktyka Education. – Innovation. Practice, 12(6), 32–39. [in Ukrainian].

Sohokon Olena

<https://orcid.org/0000-0001-9442-6616>

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Medical and Biological Disciplines
and Physical Education of the Poltava National
Pedagogical University named after V.G. Korolenko
(Poltava, Ukraine) E-mail: elena.sogokon@gmail.com

EUROPEAN EXPERIENCE IN TRAINING PHYSICAL EDUCATION SPECIALISTS: COMPARISON AND PROSPECTS FOR UKRAINE

The relevance of studying integrative processes is due to the need for holistic training of a specialist who is able to effectively combine natural science knowledge with practical skills, methodological soundness and axiological self-awareness. The study revealed that integration appears not only as a methodological technology, but also as a pedagogical strategy that ensures the flexibility of educational programs, innovative content and compliance of physical education specialists with the requirements of the labor market.

The author presents the results of the study of the European experience of training physical education specialists and considers the prospects for improving physical education in Ukraine. The study outlines ways to develop the professional competence of physical education specialists in higher education institutions of Ukraine, which consist in updating educational programs, including modern disciplines, such as sports management, sports psychology, fitness technologies, sports journalism, etc.; strengthening practical training, which includes increasing the number of hours allocated to practical classes and educational practice; external mobility of higher education students, participation in projects, conferences, sports events; use of modern technologies, computer programs for movement analysis, creation of individual training programs: to provide access to high-quality distance learning for each higher education student. In this study, the author considered the training of future specialists using the example of European countries and made a comparative analysis, and also outlined the prospects for the modernization of physical education in Ukraine.

The purpose of the article: to analyze the training of physical education specialists in European educational institutions and provide promising recommendations for improving physical education in Ukraine.

Methodology. Study of scientific publications, systematization of the results of the analysis of scientific and educational and methodological literature, disclosure of the main definitions of the problem under study, generalizations and conclusions.

The scientific novelty lies in a thorough study of the European experience of training physical education specialists and substantiation of the prospects for improving physical education in Ukraine, which consists in updating educational programs, strengthening practical training, introducing external mobility, using modern technologies, using computer programs for movement analysis, creating individual training programs, using distance and blended learning.

Conclusions. Having analyzed the current official sources and modern works of scientists on this topic, we can state that it is necessary to apply an interdisciplinary approach to training. The training of coaches includes not only knowledge of professional sports disciplines, but also thorough knowledge of medical-biological and socio-pedagogical disciplines. When training physical education specialists, a significant number of hours are allocated to selective disciplines so that each coach has the opportunity to develop his own learning trajectory, based on his interests and professional goals, which contribute to the individualization of training.

Keywords: physical education specialist, European experience, experience, professional training, integration, comparison development prospects.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2025

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Хоменко П.**